

Otázka: Správa kultury

Předmět: Veřejná správa

Přidal(a): Lucinka0305

- Je státní správou

VSP na úseku kultury se týká zejména těchto oblastí:

- Kulturní dědictví – (památková péče, regionální a národnostní kultura, muzea, galerie a ochrana movitého kulturního dědictví); divadla; autorská práva; média a audiovizí – (tisk, rozhlasové a televizní vysílání, nová média, kinematografie, podpora filmového průmyslu); záležitosti církví a náboženských společností.

Instituce

- 1) Ministerstvo kultury
- 2) Národní památkový ústav v Praze
- 3) Úřady územní samosprávy

a) Ministerstvo kultury ČR (zákon o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR)

- Ústřední orgán státní správy pro umění, kulturně výchovnou činnost, kulturní památky, pro věci církví a náboženských společností, pro věci tisku (včetně vydávání neperiodického tisku a jiných informačních prostředků), pro přípravu návrhů zákonů a jiných právních předpisů pro oblast rozhlasového a televizního vysílání, pro provádění

autorského zákona, pro výrobu a obchod v oblasti kultury.

- Zpracovává koncepci rozvoje kultury, spravuje kulturní fondy, Státní fond kultury ČR za účelem podpory a zachování uměleckých děl a kulturních aktivit.
- Řídí výkonné orgány, Památkovou inspekci, Národní památkový ústav.

b) Národní památkový ústav - státní příspěvková odborná a výzkumná organizace (celostátní působnost).

organizační členění:

- generální ředitelství Praha
- územní odborná pracoviště - celkem 14 (např. Olomouc, Telč, Ostrava, Pardubice, Brno, Kroměříž)

hlavní úkoly:

Vykonává vědecký výzkum v oblasti kulturních památek; pečuje o kulturní památky, architekturu a památkově chráněná území; zajišťuje zpřístupnění kulturních památek, státních hradů a zámků; poskytuje metodickou pomoc dalším vlastníkům zpřístupněných památek; vede ústřední seznam kulturních památek; zpracovává a vyhodnocuje odborná vyjádření k opravám, údržbě, změnám, záchraně, restaurování, realizuje záchranné archeologické výzkumy; plní funkci správce souboru 103 památkových objektů, které jsou zpřístupněny veřejnosti.

NPÚ spravuje na 103 veřejnosti zpřístupněných památkových objektů, především hradů a zámků. Jejich seznam: Bouzov - hrad (NKP), Buchlov - hrad (NKP), Buchlovice - zámek (NKP), Červená Lhota - zámek (NKP), Český Krumlov - hrad a zámek (NKP, UNESCO), Karlštejn - hrad (NKP), Kroměříž - zámek (NKP, UNESCO), Křivoklát - hrad (NKP), Lednice - zámek (NKP, UNESCO), Litomyšl - zámek (NKP, UNESCO), Praha - Palácové zahrady pod Pražským hradem, Ratibořice - zámek (NKP), Říp - rotunda (NKP), Šternberk na Moravě - hrad (NKP), Telč - zámek (NKP, UNESCO), Valtice - zámek (NKP, UNESCO), Velké Losiny - zámek (NKP), Zelená Hora - památkový areál.

c) Úřady územní samosprávy

- Odbory kultury krajských úřadů a Odbory kultury obecních úřadů s rozšířenou a

přenesenou působností.

Fondy

a) finanční fondy (podporují oblasti kultury a umění)

- Patří sem např.: Státní fond ČR pro podporu a rozvoj kinematografie; Státní fond kultury ČR; Český hudební fond; Český fond výtvarných umění; Český literární fond.

b) Památkový fond

- Jsou to věci nemovité, movité a územní, kultivovaná a utvářená lidskou kulturní činností. Je nositelem národní a kulturní identity. Jde o bohatství, jehož ochrana je celospolečenským (patří sem na 40 tisíc nemovitostí a téměř 49 tisíc movitých předmětů). Má mezinárodní status, což znamená, že některé památky mohou být zapsány do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Vybraná skupina z památkového fondu ČR je zvýšenou měrou chráněna – v oblasti památkové péče zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči – jsou to kulturní památky a památkově chráněná území (památkové zóny a památkové rezervace). Nejvýznamnější kulturní památky pak vláda ČR svým nařízením prohlašuje za národní kulturní památky.

Památky ve fondu se dělí na:

Nemovité památky – stavby, pozemky a historická cenná díla, spojená pevným základem se zemí (hrady, zámky, tvrze, kostely, kláštery, kaple, fary, městské domy, paláce, venkovská lidová architektura, technické a průmyslové stavby, divadla, muzea, morové sloupy, křížky).

Movité památky – nejpočetnější část památkového fondu (umělecká výtvarná díla malířská, sochařská, díla uměleckého řemesla, liturgické neboli církevní předměty, hudební památky, technická díla např. korunovační klenoty).

Mobiliární fondy – tvoří movité vybavení památkových objektů, zejména hradů, zámků a klášterů (obrazy, sochy, nábytek, koberce, oděvy, zbraně).

Historické knihovní fondy – knihovny (svazky, knihy).

Archeologické nálezy – movitá nebo nemovitá věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.

- archeologický nález může MK prohlásit za kulturní památku.
- nálezce je povinen učinit oznámení o nález, a to nejpozději do druhého dne, kdy se o něm dozvěděl.

Památkově chráněná území – patří sem krajina i architektonicky cenné stavby, místa významných bitev... v ČR je momentálně přes 600 chráněných celků.

- a) památkové rezervace – především se jedná o historická jádra měst a vesnic, vláda je pro/vyhlašuje nařízením. (městské, vesnické, archeologické, ostatní = Kuks – barokní sídlo, Stará Huť)
- b) sídelní útvary nebo jejich části, historické prostředí nebo krajinný celek. (městské, vesnické, krajinné)
- c) ochranné pásmo památkově chráněného území – regulují na území OP stavební činnost a další zásahy

Seznam ohrožených nemovitých památek – v ČR je přes 40 tisíc kulturních památek a z toho více než 700 na tomto seznamu.

Národní kulturní památky – tvoří nejhodnotnější a nejvýznamnější část kulturního dědictví.

- vláda ČR vybrané kulturní památky prohlašuje nařízením vlády za národní kulturní památky.
- seznam je zveřejněn na stránkách Národního památkového ústavu.
- nejvíce se na seznamu objevují hrady, zámky, kostely, kláštery, ale jsou zde i lidová kultura, dopravní stavby, průmyslové stavby, pomníky, památníky a dále také památky movité (klenoty, kroniky, archiválie)

Památky s mezinárodním statusem – na základě různých mezinárodních smluv a dohod označeny za obzvláště cenné nikoli pro jeden národ či zemi, ale pro celé lidstvo. Nejznámější je Seznam světového dědictví, kterému se pracovně, ale méně přesně říká „seznam památek UNESCO“

Světové kulturní dědictví UNESCO

- organizace OSN, sídlo Paříž, 1945, 195 členských zemí.
- Podporuje spolupráci mezi národy (boj proti negramotnosti, o lidských právech, povinná školní docházka, zvyšování úrovně cizích jazyků), ČR (tehdy Československo) zakládající země, seznam světového dědictví – památky s mimořádnými univerzálními hodnotami, aktuálnost: USA, Izrael.

UNESCO památky ČR

a) Telč (na seznamu od 1992)

Město bylo na starších základech vystavěno po velkém požáru na konci 14. století. Řada renesančních a barokních měšťanských domů je dodnes sevřena obranným systémem rybníků. Je zde gotický hrad.

b) Praha - historické centrum (1992)

Jednotlivé části hlavního města Čech, Malá Strana, Hradčany, Staré a Nové Město, byly budovány od 10. století. Kromě Pražského Hradu s katedrálou sv. Víta nebo Karlova mostu zde bylo postaveno množství kostelů a paláců, které dohromady tvoří velkolepý celek architektonického, uměleckého i duchovního bohatství.

c) Český Krumlov - historické centrum (1992)

Hradní a zámecký komplex s unikátním barokním divadlem, meandr řeky Vltavy (zákrut řeky způsobený boční erozí - vymíláním břehů na jedné straně a usazováním na straně druhé), středověké uličky a kamenné měšťanské domy.

d) Žďár nad Sázavou - Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (1994)

Poutní kostel, barokní gotika, je postaven ve tvaru pěticípé hvězdy a obklopen hřbitovem a ambitem.

e) Kutná hora (1995)

Kostel Sv. Barbora a katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci.

f) Lednicko-valtický areál (1996)

Knížata z Lichtenštejnu proměnila svá panství mezi 17. a 20. stoletím v jeden velký park...je protkán rybníky a alejemi, jsou zde masivy lesa i velké plochy zemědělské (zejména viniční) krajiny. Areál dotváří řada architektonicky významných, i když drobných romantických staveb, tzv. saletů, které jsou do krajiny důmyslně zakomponovány.

g) Kroměříž - zahrady a zámek (1998)

Sídlo olomouckých biskupů (později arcibiskupů)...zámek a podzámecká zahrada a květná zahrada.

h) Holašovice - vesnická rezervace (1998)

Jihočeské Holašovice tzv. selské baroko, středoevropská vesnice.

ch) Litomyšl (1999)

Renesanční italské (postavili ho Italové) sídlo, tři nádvoří...dochována je řada hospodářských budov a zahrada.

i) Olomouc - Sloup Nejsvětější Trojice (2000)

Pamětní sloup, vztyčený v prvních letech 18. století, výška 35 m a je v charakteristickém stylu, známém jako „olomoucké baroko“, malá centrální kaple v těle sloupu.... sloup je okázalá oslava církve a víry a vyjádření vděčnosti za ukončení dvou morových vln na Moravě.

j) Vila Tugendhad - Brno (2001)

Postavená v letech 1929 - 1930 v Brně, představuje jedno z nejvýznamnějších funkcionalistických děl evropské periody architekta Ludwiga Miese van der Rohe. Použití ocelového skeletu bez nosných zdí umožnilo architektovi vytvořit nový, neformální koncept otevřeného variabilního prostoru, spojeného s přírodním prostředím.

k) Třebíč - židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa (2003)

Domy jsou navzájem propojené, strukturu čtvrti doplňují tmavé průchody, úzké uličky či soutky, nejceněnější budovou židovského města je synagoga

l) Krušné hory - Hornický region Erzgebirge (2019) - Německo (Sasko) a Česko

Krušnohorský region Podává jedinečné svědectví o vlivu české a saské těžby rud pro rozvoj

důlních a dalších souvisejících technologií.

m) Kladruby nad Labem - krajina pro chov koní (2019)

- hřebčín Kladruby, V ČR jsou koně často k vidění při různých slavnostech, využívá je jízdní policie, vynikají i v závodech spřežení a klasické drezuře.

České zápisy na nehmotného světového kulturního dědictví UNESCO

a) Verbuňk (2005)

Tradiční slovácký tanec, 18. století a jsou spojeny s odvodem branců neboli odvedenců do armády (odtud název). Mužské tance skočného charakteru. Je tancem improvizovaným, který není vázán přesnými choreografickými pravidly. Jeho neodmyslitelnou součástí je předzpěv taneční písň.

b) Masopust (2010)

19. století, podoba masek předávaných z otce na syna, slavnosti měly zajistit dobrou úrodu, plodnost a vítaly blížící se jaro.

c) Sokolnictví (2010)

Kromě ČR se týká 10 dalších zemí. Tradiční způsob lovu za pomoci vycvičených dravých ptáků.

d) Jízda králů (2011)

Patří k nejznámějším folklorním zvykům v ČR, její tradici v současnosti udržují v pěti obcích či městech na Uherskohradištsku a Hodonínsku.

e) Loutkařství (2016)

f) Modrotisk

Technika barvení přírodním indigem.

g) Myslivost

Národní ústav lidové kultury (sídlo zámek v Strážnici)

Nositel tradice lidového řemesla

- Tradiční a lidová kultura tvoří nedílnou součást kulturního dědictví každé země. Ministr kultury České republiky od roku 2001 každoročně uděluje vynikajícím lidovým výrobcům titul Nositel tradice lidového řemesla, jímž veřejně oceňuje jejich práci.
- Toto ocenění vychází z projektu, který UNESCO nazvalo „Žijící lidské poklady“. Jeho cílem je zachovat tradiční řemesla, kterým hrozí zánik, zdokumentovat jejich postupy a předávat tyto dovednosti dalším následovníkům.
- Titul je udělován u příležitosti zahájení Národních dnů evropského kulturního dědictví. V současné době patří mezi jejich držitele 40 lidových řemeslníků z Čech a Moravy. S udělením titulu Nositel tradice lidového řemesla je spojeno propůjčení ochranné známky Nositel tradice, a to prostřednictvím licenční smlouvy jednotlivým výrobcům.

Na Seznamu UNESCO jsou i biosferické oblasti

- V ČR byly vyhlášeny tyto biosférické rezervace UNESCO:
- Pálava, Křivoklátsko, Šumava, Krkonoše, Třeboňsko, Bílé Karpaty
- Všechny tyto biosférické rezervace zároveň spadají do české národní kategorie Chráněná krajinná oblast, zkratka CHKO.

Správa na úseku muzeí a galerií

- (zákon o ochraně sbírek muzejní povahy)

Muzeum

- instituce, která má za úkol: získávat, shromažďovat, trvale uchovávat, evidovat, odborně zpracovávat lidské a přírodní výtvoř, a zkoumat prostředí, odkud je získáváme; umožňovat jejich veřejné užívání ; poskytovat služby pro studijní a vědecké účely.
- Seznam muzeí ČR: Lovecko-lesnické muzeum Úsov, Expozice času ve Šternberku,

Mohelnické muzeum, Museum Litovel, První a jediné muzeum harmonik v Litovli, Vlastivědné muzeum Olomouc, Arboretum Bílá Lhota.

Galerie

- muzeum specializované na sbírky umění. Významné galerie v Olomouckém kraji – Galerie Caesar, Muzeum umění Olomouc. Seznam galerií ČR: Západočeská galerie v Plzni, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Muzeum Kampa, Galerie výtvarného umění v Ostravě.

Sbírka muzejní povahy

- sbírka, která je významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní nebo společenské vědy (zákon o ochraně sbírek muzejní povahy).
- Aby byly sbírky chráněny je nutná centrální evidence (vedená MK)

Do této evidence může být sbírka zapsána, pokud splňuje 3 podmínky:

- a) vykazuje charakteristické znaky
- b) obsahuje nejméně 5 sbírkových předmětů
- c) trvale se nachází na území ČR
- Evidovanou sbírku nelze zastavit nebo zatížit jinými věcnými právy
- Na sbírky zapsané v centrální evidenci jsou vlastníkům poskytovány finanční prostředky, a to hlavně na instalaci, zabezpečení, preparaci, konzervaci, restaurování.

Povinnosti vlastníka sbírky

- Je povinen sbírku chránit před krádeží a vloupáním, poškozením (zejména nepříznivými vlivy prostředí), zajistit preparaci, konzervování a restaurování (je-li to třeba k jejímu trvalému uchování). Je povinen vést sbírkovou evidenci a umožnit zpřístupnění sbírky veřejnosti pro studijní a vědecké účely, k vystavování nebo zapůjčování. Při převodu vlastnictví je povinen upozornit, že je tato sbírka zapsaná v centrální evidenci.

Správa na úseku knihoven

- (zákon o ochraně sbírek muzejní povahy, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb = knihovní zákon)
- **Knihovny** = kulturní instituce, které mají za úkol přispívat ke vzdělávání občanů, ke zvyšování jejich kulturní a odborné úrovně a k šíření a rozvoji poznatků a vědy.
- **Ústřední knihovnická rada** = je poradním, iniciativním a koordinačním orgánem MK pro oblast knihovnických a informačních služeb, knihovnictví, knihoven v ČR.
- **Provozovatel knihovny** - je oprávněn požadovat za poskytování knihovnických a informačních služeb úhradu skutečně vynaložených nákladů.
- **Jednotná soustava knihoven** = je tvořena knihovnamí zřizovanými ústředními orgány státní správy, kraji, obcemi, ale také vědeckými a kulturními institucemi.

Systém knihoven:

- a) Národní knihovna ČR
- b) Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana
- c) Moravská zemská knihovna v Brně (zřizuje MK)
- d) krajské knihovny (zřizuje kraj)
- e) základní knihovny (zřizuje obec)
- f) specializované knihovny

Veřejné knihovny (na místní úrovni) shromažďují potřebnou literaturu a šíří ji, poskytují čtenářům pomoc při výběru a získávání literatury. Poskytují i další služby, jako jsou obstarávání knih a jiných materiálů z jiných knihoven, provádějí bibliografickou a informační činnost

Nejdůležitější knihovny:

a) Národní knihovna ČR (NK ČR)

- státní příspěvková organizace, zřizovatelem je MK ČR, je jednou z nejstarších veřejných knihoven v ČR, řadí se mezi nejvýznamnější evropské i světové knihovny. Knihovna s univerzálním knihovním fondem, doplněným specializovanými fondy, která trvale uchovává konzervační a historický fond. Sídlo: bývalá jezuitská kolej Klementinum, jež je národní kulturní památkou a 4 miliony dokumentů jsou od roku 1996 uloženy v Centrálním depozitáři v Hostivaři. Zajišťuje rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a k dalším službám, jež poskytuje. Je centrem systému knihoven, vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti. Součástí NK ČR je Slovanská knihovna

s fondem odborné světové slavistické literatury, zejména historické, filologické a politologické a vybrané původní literární tvorby slovanských národů. Informace o dokumentech jsou dnes zpřístupněny v elektronické podobě podle mezinárodních standardů, postupně jsou digitalizovány vzácné rukopisy a ohrožené tiskoviny. Ročně knihovnou projde přes půl milionu návštěvníků, včetně více než 25ti tisíci registrovaných uživatelů.

b) Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana (nachází se v Praze)

- Muž, který založil tuto knihovnu (1858 – 1925) byl nevidomý učitel.
- Braillovým písmem se tisknou publikace z oblasti krásné i odborné literatury, hudebniny, letáky, kalendáře, učebnice pro ZŠ, také jazykové učebnice apod. Ve formě zvukových nahrávek se zde realizují knižní tituly z běžné nakladatelské produkce, zvukové časopisy a odborná literatura, sloužící zrakově postiženým žákům základních škol, studentům středních a vysokých škol, jakož i jednotlivým profesním skupinám nevidomých a slabozrakých. Služby jsou zde poskytovány formou: zásilkové služby, osobních výpůjček, rozvážkové služby (dovoz četby přímo do místa bydliště) a Digitální knihovny. Eviduje přes 5000 čtenářů (cca jedna třetina jich dochází do knihovny osobně). Půjčování všech materiálů jakoukoliv formou je zcela bezplatné. Početnou skupinu tvoří zrakově postižení hudebníci, pro něž KTN hudebniny v Braillově slepeckém notopisu jednak vydává a jednak přepisuje na základě individuálních požadavků, což jim umožňuje vykonávat profesi učitele hudby. Je zde zajišťován prodej slepeckého papíru, knih i hudebnin. Velký zájem je soustředěn na zvukové knihy – převážná část uživatelů služeb KTN jsou lidé, kteří přišli o zrak v pozdějším věku a naučit se číst plynule a dostatečně rychle Braillovo písmo jim zpravidla působí problémy – pro mnohé z nich je zvuková kniha, bezprostředně po ztrátě zraku, prvním krůčkem ke znovunalezení vnitřní rovnováhy a vítaným prostředkem k vyplnění volného času, také to pro ně má zvuková kniha téměř nenahraditelnou terapeutickou a rehabilitační hodnotu. Fond zvukových knih je obohacován i o tituly zakoupené na CD nebo ve formátu mp3.

c) Moravská zemská knihovna v Brně = je výzkumnou organizací, vědeckou knihovnou s právem celostátního povinného výtisku, obsahuje cca 4 miliony dokumentů a tím je druhou největší knihovnou v ČR (zřizovatelem je MK).

- Účelem je provádět výzkum nebo experimentální vývoj a šířit jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo technologiemi.
- Uchovává kulturní dědictví a podílí se na řadě projektů digitalizace a on-line zpřístupnění

dokumentů.

Zároveň plní funkci krajské knihovny pro Jihomoravský kraj.

Právní úprava kulturních památek

- Základním právním předpisem upravujícím v ČR ochranu kulturních památek je zákon o státní památkové péči, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1988 a po mnoha novelizacích platí dodnes. Tento zákon předepisuje státu úkoly, které má pro účely ochrany kulturních památek plnit a také upravuje práva a povinnosti vlastníků kulturních památek. Kulturní památky jsou chráněny i v rámci ústavního pořádku ČR, konkrétně v rámci LZPS.
- Vlastník kulturní památky je dle zákona povinen o svoji kulturní památku pečovat – udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením, odcizením.
Může ji užívat pouze tak, aby ji užívání nepoškozoval, tedy pouze způsobem, který odpovídá technickému stavu, památkové hodnotě a významu kulturní památky.
Povinnost pečovat o svou kulturní památku a chránit ji nese vlastník na své náklady.
- Zákon o státní památkové péči však pamatuje na to, že vlastník kulturní památky třeba nemusí mít dostatek peněz/prostředků k tomu, aby tyto své povinnosti plnil, a umožňuje, aby byl vlastníkovu kulturní památky poskytnut podle zákona o státní památkové péči příspěvek ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu obce či kraje.
- Jestliže vlastník kulturní památky neplní své povinnosti, může mu být uložena pokuta a může mu být také uloženo tzv. nápravné opatření. Toto opatření spočívá v tom, že obecní úřad obce s rozšířenou působností (jde-li o národní kulturní památku, pak krajský úřad) uloží vlastníkovu správním rozhodnutím povinnost provést určité práce směřující k tomu, aby byl odstraněn závadný stav památky spočívající například v jejím chátrání, poškozování. K provedení těchto prací stanoví správní orgán lhůtu a vlastník kulturní památky je povinen provést uložené práce na svůj náklad. Jako opatření podle zákona o státní památkové péči může správní orgán uložit například nezbytné statické zajištění objektu, jeho zabezpečení proti vstupu nepovolaných osob.
- Jestliže vlastník kulturní památky neprovede ve stanovené lhůtě práce, které mu byly uloženy, mohou být provedeny na náklad vlastníka kulturní památky odbornou firmou. MK následně vymáhá náklady vynaložené na zabezpečovací práce po vlastníkovu kulturní památky.

Prohlašování věcí za kulturní památky

- Za kulturní památky prohlašuje MK svými správními rozhodnutími věci, které vykazují hodnoty dle zákona o státní památkové péči.
- MK může za kulturní památku prohlásit především věci nebo soubory věcí, které jsou významnými doklady historického vývoje, způsobu života a životního prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti – jde o projevy tvůrčích schopností a práce člověka, které vykazují hodnoty historické, umělecké, vědecké, technické, revoluční. Dále může MK prohlásit za kulturní památky věci nebo jejich soubory, které sice samy o sobě nemají uvedené hodnoty, ale mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem.
- Kdokoliv může podat návrh o prohlášení věci za kulturní památku, výjimkou jsou archeologické nálezy, které navrhuje akademie věd ČR. Řízení následně zahajuje MK.
- V řízení o prohlášení si MK opatřuje zejména vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a Národního památkového ústavu. Cílem řízení je zjištění, zda věc vyazuje znaky kulturní památky.
- Vlastníkovi věci MK oznamuje zahájení řízení a dává mu samozřejmě možnost se v řízení vyjadřovat, navrhopvat důkazy a seznamovat se se shromážděnými podklady.
- Vlastník věci, která může být prohlášena za kulturní památku je povinen chránit ji před poškozením, zničením nebo odcizením. Je také povinen oznámit MK každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání.
- V souvislosti se svou povinností chránit věc by vlastník, pokud chce s věcí nakládat v průběhu řízení, zejména pokud ji chce upravovat nebo rekonstruovat, měl tento svůj záměr oznámit MK. MK potom vlastníkovi sdělí, zda může svůj záměr provést (pokud zamýšlený zásah nenaruší hodnoty věci), anebo tento zásah omezí či zakáže.
- Po posouzení všech shromážděných podkladů, včetně vyjádření vlastníka, rozhodne MK o tom, že věc za kulturní památku prohlašuje, anebo že ji za kulturní památku neprohlašuje.

Zrušení prohlášení za kulturní památku

- Podmínkou pro zrušení prohlášení za kulturní památku jsou mimořádné závažné důvody, kdy např. není možné kulturní památku fyzicky zachovat nebo by si její zachování vyžádalo takové zásahy do její podstaty, že by znamenaly ztrátu památkové hodnoty. Takovým důvodem není dle důvodové zprávy k památkovému zákonu stav způsobený zanedbáním povinné péče vlastníka kulturní památky. Dalším důvodem je střed zájmu na zachování kulturních památek s jinými veřejnými zájmy, např. při stavbě důležité

dopravní infrastruktury bývá zrušena památková ochrana pozemků dotčených stavbou a ostatní věci tvořící kulturní památku zůstanou památkově chráněny.

Právo vlastníka kulturní památky na bezplatnou odbornou pomoc

- Vlastník kulturní památky má právo na to, aby mu při zajišťování péče o jeho kulturní památku poskytoval Národní památkový ústav odbornou pomoc, a to bezplatně. Toto právo vlastníka je jednou z forem zákonné kompenzace jeho povinností vyplývajících ze zákona o státní památkové péči. Tento zákon o státní památkové péči takto reaguje na skutečnost, že péče o kulturní památku může být leckdy odborně náročná a vlastníkovi, který třeba nemusí mít potřebné odborné znalosti, proto dává možnost využít odbornou pomoc, a to aniž by za ni musel platit. Tato odborná pomoc může mít podobu konzultace, zpracování průzkumů kulturní památky nebo záměru jejího restaurování.

Právo státu na přednostní koupi kulturních památek

- Jestliže vlastník zamýšlí svoji kulturní památku prodat nebo například směnit za jinou věc nebo vložit do základního kapitálu obchodní společnosti, musí ji podle zákona nabídnout ke koupi MK. Tato povinnost se týká národních kulturních památek (movitých i nemovitých) a movitých kulturních památek. Netýká se tedy nemovitých kulturních památek. Zároveň se tato povinnost neuplatňuje v případech, kdy jde o prodej památky mezi osobami blízkými (což jsou příbuzní v řadě přímé, sourozenci, manželé a partneři nebo mezi spoluvlastníky). MK má lhůtu 3 měsíců, jde-li o movitou (národní) kulturní památku, a 6 měsíců, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, pro přijetí nabídky; kupuje památku za cenu zpravidla podle znaleckého posudku, který by měl být přílohou nabídky.
- Jestliže vlastník svoji kulturní památku převádí na jiného nebo ji jinému předává na dobu dočasnou (například na základě nájemní smlouvy nebo smlouvy o opravě věci), je povinen uvědomit toho, komu věc předává či přenechává, že jde o kulturní památku.

Vývoz kulturních památek a předmětů kulturní hodnoty do zahraničí

- Kulturní památku lze vyvézt do zahraničí – pro účely výstavy, zápůjčky nebo pro jiné

účely, např. restaurování – jen s předchozím souhlasem MK. Kulturní památku lze vyvézt pouze na dobu dočasnou, nikoli tedy trvale.

- Předmět kulturní hodnoty, tj. movitou věc lze vyvézt pouze s osvědčením, které vydávají odborné organizace (muzea, galerie, knihovny, Národní památkový ústav). Předmět kulturní hodnoty lze vyvézt – na základě osvědčení – jak na dobu dočasnou, tak i trvale.
- Pokud má být kulturní památka nebo jakýkoliv předmět kulturní hodnoty vyvezen z EU, je k tomu třeba povolení, které vydává MK.
- Prodej předmětů kulturní hodnoty není nijak omezen s výjimkou předmětů z oboru archeologie a předmětů sakrální a kultovní povahy. Jsou-li tyto předměty nabízeny k prodeji, musí být rovněž opatřeny osvědčením vydávaným odbornou organizací.

Příspěvky vlastníkům kulturních památek

- Jednou z forem kompenzace povinností vlastníka kulturní památky je jeho právo na finanční příspěvek podle zákona o státní památkové péči. Tyto příspěvky navazují na povinnosti vlastníka pečovat (na jeho náklady) o jeho kulturní památku a udržovat ji v dobrém stavu – právní úprava tu pamatuje na situaci, kdy vlastník kulturní památky není objektivně schopen sám na své náklady plně financovat obnovu či údržbu své kulturní památky, mnohdy odborně, technologicky a tudíž i finančně náročnou. Stát, kraje i obce proto mohou poskytovat příspěvky vlastníkům kulturních památek na náklady spojené s obnovou či zachováním kulturních památek, když tyto náklady není schopen hradit vlastník kulturní památky sám. Je zde právně vyjádřen zájem na tom, aby se veřejné rozpočty spolupodílely na finančním zajištění obnovy kulturních památek coby nedílné součásti kulturního dědictví a životního prostředí.
- Je třeba zdůraznit, že příspěvky se poskytují výlučně na základě žádosti vlastníka kulturní památky.
- Podle zákona o státní památkové péči může obec nebo kraj ze svých rozpočtových prostředků (tedy v rámci samostatné působnosti) poskytnout ve zvlášť odůvodněných případech vlastníkovu kulturní památky finanční příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou jeho kulturní památky. Za zvlášť odůvodněný případ se považuje například špatný technický stav kulturní památky nezaviněný jejím vlastníkem.
- Příspěvek může být poskytnut na základě smlouvy, případně na základě správního rozhodnutí (smlouva je ovšem praktičtější). Je na každé obci či kraji, aby si vymezily a schválily ve svém rozpočtu, jaký objem prostředků poskytnou v daném roce vlastníkům kulturních památek v rámci těchto příspěvků. Bližší informace o žádostech, termínech jejich podávání a o jejich náležitostech mohou poskytnout jednotlivé krajské nebo obecní úřady.

- Kulturní památka může být také zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů MK.

Daňové úlevy vlastníka kulturní památky

Stát poskytuje vlastníkům kulturních památek nepřímou finanční pomoc v podobě různých daňových úlev a zvýhodnění.

a) Osvobození od daně ze staveb

- Tyto daňové úlevy mají vazbu na obnovu kulturních památek a také na zájem státu, na zpřístupňování a prezentaci kulturních památek.
- Od daně ze staveb jsou osvobozeny stavby, které jsou kulturními památkami a na kterých jsou prováděny stavební úpravy. Tyto stavby – kulturní památky jsou od daně ze staveb osvobozeny na dobu 8 let, přičemž tato lhůta počíná běžet rokem následujícím po vydání stavebního povolení na stavební úpravy prováděné vlastníkem kulturní památky.
- Dále jsou od daně ze staveb osvobozeny stavby – kulturní památky (ve vlastnictví PO a FO), které jsou zpřístupněny z výchovně vzdělávacích důvodů. Nejde o jakékoli zpřístupnění, nýbrž o zpřístupnění na základě písemné smlouvy uzavřené mezi MK a vlastníkem kulturní památky. V této smlouvě musí být uveden časový a prostorový rozsah zpřístupnění a stanoven jeho režim. Rozsah zpřístupnění se může týkat například určení, které místnosti stavby budou zpřístupněny, ve kterých dnech roku bude kulturní památka zpřístupněna a podobně.

b) Osvobození od daně z pozemků

- Tato daňová úleva souvisí se zpřístupněním stavby – kulturní památky na základě smlouvy uzavřené mezi vlastníkem a MK. Od daně z pozemků jsou osvobozeny pozemky tvořící jeden funkční celek se stavbou – kulturní památkou zpřístupněnou, jak výše uvedeno, na základě smlouvy mezi vlastníkem a MK.